बालकथा

कासवाचे गर्वहरण

इटुकला ससा पण त्याने चांदोबाशी सख्य केल्यापासून तो बेताल झाला होता. कोणाचाही पाणउतारा करण्यात तो मागे नसे. मी काय चंद्राचा दूत आहे. त्याचा वाहक आहे. माझ्यामुळेच चंद्र आकाशभर फिरू शकतो. असे त्याचे गर्वाचे बोलणे सर्वांनाच ऐकावे लागे. त्यामुळे सशाचे वागणे नाहीतरी कोणालाच आवडत नसे. ससा खूप उद्धट झाल्याने जंगलनगरी त्याच्या वागण्याने त्रस्त झाली होती. त्यामुळे सशाच्या नाकावर टिच्चून कासव जिंकले तेव्हा त्याचा आनंद कासवजातीबरोबरच इतर प्राणांनाही झाला होता. कासवाने सशाबरोबरची शर्यत जिंकल्यावर जंगलनगरीत सर्वत्र त्याचे सत्कार सुरू झाले. सर्व प्राणी त्याला मान देऊ लागले. आज काय कोल्होबाकडे सत्कार उद्या काय लांडगोबाच्या घरी मेजवानी.

आधीच सुस्त असलेले कासवराव आता मेजवान्या झोडून अधिकच सुस्त झाले होते. आळसोबा बनले होते. सशाने जशी शर्यत हरली तसे कासव त्याच्याच मार्गाने जाऊ पाहत होते. कासवाने आता ज्याला त्याला फुशारकीने आपला पराक्रम सांगायला सुरवात केली. त्याच्या त्या बढायांना हळूहळू सर्वजण कंटाळले. मी काय सशापेक्षाही वेगवान झालोय या भ्रमातच तो असे. ससा बिचारा खाली मान घालून जात असे. आपल्या पराभवाचा वचपा काढला पाहिजे, अशी त्याची भावना झाली होती. तसा तो हारजीत मानत असे. परंतु प्रत्येक वेळी कासव सशाला घालून- पाडून बोलत असे. त्याच्या मनाला लागेल असे बोलत असे. ससा दिसला की त्याला अधिकच जोर चढे.

जंगलातील सर्वांशी बोलताना तो सशाचा उल्लेख केल्याशिवाय बोलेनासा झाला. त्यामुळे सशाच्या मित्रांनीही वैतागून आता या कासवाच्या गर्वाचा फुगा फोडला पाहिजे असेच ठरविले. कासव कोणाशीही शर्यत लावण्याच्या बाता मारू लागल्यावर सर्वांना आयतीच संधी मिळाली. मी कोणालाही हरवीन मला काय समजता, अशी त्याची भावना झाली. जंगलनगरीजे महाराज वनराज सिंह यांना त्याची कुणकूण लागली. त्यांनी मग हुशार प्राण्यांची एक गुप्त सभा घेतली आणि त्या सभेत कासवाची गुर्मी जिरवण्याचे सर्वांनी ठरविले. कासवाला मात्र त्याची कुणकूणही लागली नाही.

एके दिवशी त्याने जाहीर आव्हानच दिले. माझ्याशी कोण शर्यत लावतो ते पाहू. मग अखेर वनराजांनी त्याची दखल घेतली. कासवाला बोलावणे पाठविले. ङ्ङकाय रे? कासवा, तुला शर्यत लावण्याची खुमखुमी आली आहे काय?फ्फवनराजांनी दरडावून विचारले. तेव्हा त्याची घाबरगुंडी उडाली खरी, पण प्रसंगावधान राखून धैर्याने तो म्हणाला, ङ्ङमहाराज, खूप दिवस झाले, सशाशी शर्यत लावून आता एखाद्या दुसऱ्या प्राण्याशी शर्यत लावावी म्हणतो, अर्थात आपली परवानगी असेल तरच.फ्फङ्ङ ठीक आहे, मी सांगतो तुला नंतर,फ्फअसे सांगून वनराजांनी त्याला परत पाठविले.

मग कोणाची निवड करावी, कासवाशी शर्यत लावण्यास, हा प्रश्न सर्वांपुढे पडला. सर्वांनी डोके खाजविले. मग सर्वांची नजर पडली उंदरावर. तोही बिटुकला सशासारखाच. कासवाला त्याच्याशीच शर्यत लावायला सांगू या. सर्वांनी उंदराला बोलावून मग शर्यतीचा बेत सांगितला. सशाला हरविणाऱ्या कासवाशी पैज लावणे तसे धोक्याचे वाटले तरी सर्वांच्या आग्रहामुळे उंदीरमामा तयार झाले.

झाले. कासवाला त्याची कल्पना देण्यात आली. कासवाने आपल्या भाईबंदांशी विचार करून आपला होकार

कळविला. ङ्कबा अदब वा ऽ मुलाहिजा, वनराज सिंह येत आहेत होऽऽऽफ्रलकारी ऐकू येताच मंत्री उंटानी सर्वांना सावध केले. शर्यतीच्या अटी ठरल्या. दोन डोंगर पार करून नदीच्या पलीकडे जायचे. कासवाला वाटले आपल्याला पोहायला येते. उंदराचे काय? त्याला पोहताच येणार नाही मग आपणच शर्यत जिंकू. बहिरी ससाणा वरून तर हरीण खालून निरीक्षण करणार होते. सकाळी सूर्योदयाला शर्यत सुरू झाली. उंदीर नवा जॉगिंगचा ड्रेस घालून तयार झाला. कासवानेही आळस झटकला. शर्यतीच्या बंदुकीच्या फैरी झडल्या आणि उंदीरमामा पळू लागले. कासवही भरभर जात होते. कासवाच्या भाईबंदांनी उंदराला फसविण्याचे ठरविले होते. त्याच्यासाठी ताज्या धान्याची मेजवानी मध्येच वाढून दिली. तो पाहून उंदीर भुलला. त्याने थोडे खाल्लेही पण मग त्याला झोप आली. उंदीर पेंगू लागलेला पाहताच कासव आनंदले. ते मागे वळूनही न पाहता जोरात धावू लागले. बहिरी ससाण्याला त्याची कल्पना होतीच. त्याने पकटन उंदराला चोचीत पकडले आणि तो डोंगरावरून नदीच्या दिशेने झेपावला. कासवही एव्हाना नदीच्या ऐलतीरी पोचले होते. त्याने मागे वळून पाहिले उंदीर काही दिसला नाही. कासवाच्या भाईबंदांनी काम केल्याचे त्याच्या कानात सांगितले. उंदराच्या भाऊबंदही तेथे सुन्न व दुःखी चेहऱ्याने तेथे उभे होते. अर्थात ते कासवाला फसविण्याचे नाटकच होते. गाफील कासव पाण्यात उतरून भराभर पोहू लागले. उंदरालाही मग जाग आली. त्याने ससाण्याकडे कृतज्ञतेने पाहिले. नदीच्या पलीकडे पोचलेल्या ससाण्याने हळूच त्याला जमिनीवर सोडले. मग उंदीर जोरात पळू लागला. कासव त्याला मागेच पाहत होता. तो नदीच्या तीरापासून दूर होता. तेवढ्यात फटाके वाजल्याचा आवाज झाला. कासव दचकले. काय झाले तेच त्याला कळेना. कासवाने मग धावत नदीतीर गाठला. पण तेवढ्यात तेथे नौकेतून वनराज व इतर सर्व मंत्री त्याची वाट पाहताना दिसले. त्याला वाटले मीच शर्यत जिंकलो म्हणून आपल्या सत्कारासाठी ही मंडळी जमली आहेत. पण... वनराजांनी उंदराला पुढे येण्याची आज्ञा केली. त्याच्या गळ्यात विजयमाला पाहून व कासवाच्या भाईबंदांनीही उंदीर तेथे आधी पोचल्याचे पाहून मान खाली घातली. शर्यत हारल्याने मग कासवाने जी आपल्या पोटात मान घातली ती आजतागायत. आजही कासव इकडे तिकडे बघते. कोणी दिसले की आपली मान पोटात घालते.

– प्रकाश क्षीरसागर
थोरले भाट, ताळगाव